

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

בס"ד

אב, תשע"ו,
אוגוסט, 2016

"זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור..."
(דברים, לב, ז)

לכבוד,
מנהלי המחוזות
הנהלה מורחבת חמ"ד
מנהלי בתי"ס חט"ב וחט"ע בחמ"ד
רכזים ומחנכים להיסטוריה

שלום רב,

הנדון: חוזר המפמ"ר להיסטוריה חמ"ד – תשע"ז

"...והיה כאופן המורה לצבאית. הוא נתן לנו לכתוב חיבור "מה אני רוצה להיות שאהיה גדול". אני ישתתף וחשבתם והתעצבנתם. לא ידעתם מה לכתוב. אחר-כך כתבתם וכתבתם כאילו אחז אותי בולמוס. אני רוצה להיות עם שורשים, עם כנפיים, כתבתם. למה חייב אדם לוותר על השורשים, אם ליבו חפץ בכנפיים? (כתבתם עלושה סימני שאף, אחר כך מחקתם שניים). השורשים מפסידיים כל כך הרבה, כשהם תקוצים באדמה ואינם יכולים לרחף ולראות את נופו האדיר של העץ שהם חלק ממנו ואת היצר הגדול שהעץ כולו הוא חלק ממנו. והציפורים על העץ, שגבו ויש להן כנפיים, חסרות הן את האחיצה בקרקע. קניהן תלויים בחסדיה של רוח סערה ובחוסנו של העץ, שבסתר צנפיו הן חוסות. על כן, סיימתם, כשאהיה גדול אני רוצה להיות אדם עם שורשים וכנפיים."
אמנון שמוש, מתוך הספר "יתמונות מבית הספר העממי".

ברצוני לברך אתכם בברכת שנה טובה, שנת הצלחה, שנה בה נשכיל לעמוד בעז"ה בכל האתגרים הלימודיים והחינוכיים העומדים בפנינו מתוך חדוות יצירה ואמונה בדרך.

בברכת הצלחה,
בלחה גליקסברג
מפמ"ר היסטוריה ומפ"א אזרחות בחמ"ד

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

העתקים :

ד"ר אברהם ליפשיץ, ראש מינהל החמ"ד

ד"ר מוישי וינשטוק, יו"ר המזכירות הפדגוגית

גב' דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך עי"ס

גב' דליה פניג, ס' יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי

מר דויד גל, מנהל אגף הבחינות

גב' אלירז קראוס, ראש אשכול חברה ורוח, מזכירות פדגוגית

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

1. חלופות בהערכה: חדש!

החל ממחזור כיתות י"א בשנה"ל תשע"ז יחול שינוי במבנה החלופות בהערכה בלימודי היסטוריה בחמ"ד. בהתאם לשינוי, לא יתקיימו שני ביצועים של חלופות בהערכה, כפי שהיה עד כה (האחד בכיתה י" והשני בכיתה י"א), אלא תהיה חלופה אחת בהערכה בהיקף של 30%. **שימו לב!** המורה יבחר חלופה אחת בלבד מבין שתי אפשרויות. להלן האפשרויות:

1. עבודת חקר - 'חקר קהילות': חקר קהילות - יש ללחוץ על הקישור
2. מטלת ביצוע - 'חמ"ד ועד': חמ"ד ועד - יש ללחוץ על הקישור

יש לשים לב ולוודא שהחלופה בהערכה שנבחרה תהווה השלמה והרחבה ללמידה בכיתה. ההחלטה על סוג החלופה משפיעה על העיתוי בו תתבצע החלופה בהערכה. כך, למשל תכנית חמ"ד ועד צריכה להיות מותאמת מבחינת עיתויה למועד בו נלמדים הנושאים הנדרשים לתלמידים כהכנה לימודית לקראת יציאתם למפגש עם אנשי העדות.

במידה ומורה מבקש להנחות את תלמידיו בחלופה בהערכה שאינה מוצעת ע"י הפיקוח, עליו להגיש בקשה לאישור החלופה עד לתאריך ר"ח כסליו תשע"ז 1.12.16. יש לשלוח את הבקשה אל המדריך/ה להיסטוריה של בית הספר. החלופה המוצעת צריכה לעמוד בסטנדרטים של שאר החלופות בהערכה המוצעות ע"י הפיקוח, תוך התייחסות למאפיינים של עבודת חקר/מטלת ביצוע.

הבקשה צריכה לכלול:

1. סוג ההערכה החלופית.
2. רציונל ומטרות.
4. לוח-זמנים, שלבי העבודה והמטלות לתלמידים.
5. מחוון.
6. רפלקציה.

2. מסמכי ההלימה:

מצורפים מסמכי ההלימה.

יש לשים לב היטב למסמך ההלימה אותו אתם מלמדים ולוודא היטב את התאמתו לסוג התלמידים, לשכבת הגיל המתאימה ולמועד ההיבחנות המדויק.

במסמכי ההלימה המעודכנים מופיעים מספר נושאים שיילמדו כמונחים (מונח הינו תקציר של נושא מכריע בהבנת התהליכים ההיסטוריים הנלמדים בתכ"ל הנלמד בהיקף של 1-2 ש'). המונח נכתב על פי ספרי הלימוד המאושרים. להלן המונחים: סוציאליזם, לאומיות, משה מנדלסון ותנועת ההשכלה, מלחמת העולם הראשונה, קומוניזם, פשיזם, יישוב ישן, יישוב חדש והסכסוך הפלסטיני-ישראלי.

¹ התלמידים הנבחרים במועד חורף תשע"ז והתלמידים הנבחרים במועד הקיץ תשע"ז ימשיכו במבנה של 2 ביצועי חלופות בהערכה, כפי שהיה עד כה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

שימו לב! הנושאים – מלחמת העולם הראשונה, קומוניזם ופשיזם הפכו למונחים הנכללים בנושאים להיבחנות חיצונית.

להלן הקישורים למסמכי הלימה השונים:

שכבת י"א תשע"ז:

שכבת הגיל ומועד ההיבחנות	קישור למסמך הלימה
מסמך הלימה הקיים הרלוונטי ל נבחנים במועד החורף תשע"ז בלבד	הלימה למועד חורף תשע"ז
מסמך הלימה הקיים הרלוונטי לתלמידים עולים חדשים הנבחנים במועד החורף תשע"ז בלבד	הלימה עולים חורף תשע"ז
מסמך הלימה מעודכן לתלמידי כיתה י"א בתשע"ז מועד היבחנות – קיץ תשע"ז בלבד	הלימה יא תשע"ז
מסמך הלימה מעודכן לתלמידים עולים חדשים - כיתה י"א בתשע"ז מועד היבחנות – קיץ תשע"ז בלבד	הלימה יא עולים תשע"ז
<u>שכבת י' תשע"ז:</u>	
מסמך הלימה מעודכן לתלמידי כיתות י' בתשע"ז מועד היבחנות ראשון על מסמך זה – חורף תשע"ח	הלימה לכיתה י תשע"ז
מסמך הלימה מעודכן לתלמידי כיתות י' עולים חדשים בתשע"ז מועד היבחנות ראשון על מסמך זה – חורף תשע"ח	הלימה עולים כיתה י תשע"ז

מומלץ לעיין גם בתכנית הלימודים בגרסתה המלאה :

תכנית הלימודים גרסה מלאה - יש ללחוץ על הקישור

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

3. תכנית תמ"ר:

במסגרת לימודי ההיסטוריה בחמ"ד אנו מציעים לכם להשתתף ב"תכנית תמ"ר" המאפשרת להמיר היבחנות בבחינת בגרות החובה בהיקף של 2 י"ל בתהליך של למידה בדרך החקר וכתובת עבודת חקר בהנחיית המורה. להלן קישור למסמך 'אבני הדרך – תכנית תמ"ר':

[אבני הדרך תכנית תמ"ר - יש ללחוץ על הקישור](#)

4. יחידות ההגבר

בתי ספר שבהם קיימת מגמת היסטוריה או תיפתח בהם השנה מגמה חדשה, מתבקשים לדווח על כך בטופס הבא: [טופס דיווח על יחידות ההגבר תשע"ז](#)
להלן קישור למסמך ההנחיות ליחידה שלישית:

[מסמך הנחיות ליחידה 3 - יש ללחוץ על הקישור](#)

5. החממה הפדגוגית

במסגרת הלמידה המשמעותית, המזכירות הפדגוגית צועדת צעד נוסף ופותחת "חממה פדגוגית" המהווה מרחב לפיתוח רעיונות ויוזמות לגיוון ההערכה בבחינות הבגרות.

במסגרת ה"חממה הפדגוגית" ישולבו שאלות חשיבה, ערכים, מעורבות, ורלוונטיות בבחינות הבגרות, כפי שקיים בלימודי היסטוריה בחמ"ד ממועד חורף תשע"ו כמו כן, במסגרת החממה, יורחבו התוכניות ממירות הבגרות ומורים יוכלו להציע או להצטרף ליוזמות מחליפות בגרות על פי תנאי סף ועמידה בדרישות מחייבות.

להלן קישור לאגרת המזכירות הפדגוגית - החממה הפדגוגית – 'למידה מצמיחה אדם':

[למידה מצמיחה אדם - יש ללחוץ על הקישור](#)

להלן קישור למאמר 'שאלות העמ"ר' העוסק בחוויית הלמידה המשמעותית (שאלות העמ"ר הן בלשוננו שאלות 'לב לדעת'):

[שאלות עמ"ר - יש ללחוץ על הקישור](#)

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

6. השתלמויות וימי עיון

בשנה"ל תשע"ז יתקיימו מגוון השתלמויות וימי עיון. חשוב מאוד שכל מורה ישתלם לפחות באחת מבין מגוון ההשתלמויות המוצעות, על פי צרכיו הפדגוגיים. להלן האפשרויות השונות לפיתוח המקצועי²:

1. השתלמויות מחוזיות בהיקף של 30 ש' מוכרות לעוז/אופק.
להלן מוקדי ההשתלמויות ושם המדריך/ה המוביל/ה: טבריה – ציון הרוש, מכללת שאנן – טובה ספיר, נתניה – הילה אנגלברג, גבעת שמואל-רחלי שיינר, מודיעין – חיים שוורץ, אריאל – הדר ברודמן, ירושלים – ליזה וסרמן-סלוצקי, קרית מלאכי – אסתר קליין, באר שבע – עדנה ביתן, ובעפרה.
2. השתלמות למורים חדשים בהנחיית אביטל חגי. השתלמות בת 30 ש' מוכרת לעוז/אופק. תתקיים במרכז 'דעת' בתל אביב.
3. השתלמות רכזים בהנחיית שרית תורג'מן-יפה. השתלמות בת 30 ש' מוכרת לעוז/אופק. תתקיים במרכז 'דעת' בתל אביב.
4. השתלמות חקר (מקוונת) בהנחיית אסתר קליין.
5. השתלמות פדגוגיה דיגיטלית (מקוונת) בהנחיית אוריאל אסולין.
6. השתלמות ויקיפדיה (מקוונת) בהנחיית רקפת ענזי
7. השתלמות דיבייט (מקוונת) בהנחיית ציון הרוש.

7. אתרי אינטרנט מלווים

- כל הודעות הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד מתפרסמים באתרים הבאים:
1. "היסטוריה בחינוך הדתי", אתר היסטוריה בחינוך הדתי - יש ללחוץ על הקישור
  2. נקדימון החדש - יש ללחוץ על הקישור
  3. קבוצת הפייסבוק – מורים להיסטוריה חמ"ד

8. צוות ההדרכה – תשע"ז

לפניכם טבלת ההדרכה לשנה"ל תשע"ז:
[מדריכים תשע"ז - יש ללחוץ על הקישור](#)

בהצלחה!

נאיה אל'קסברג

מפמ"ר היסטוריה ומפ"א אזרחות בחמ"ד

² פתיחת ההשתלמויות מותנית במספר משתתפים מינימלי.